

GLAGOL IZGUBITI U ANALIZI SINTAGMATSKIH I PARADIGMATSKIH ODNOSA

Ivo Krile

0.0. U organizaciji neobično bogato razvijene jezične djelatnosti svaka sime-tričnost u odnosima i pojavama ostavlja dojam logično strukturiranih cjelina i sustavnosti. Nasuprot tome, pojave što na bilo koji način strše svojim for-malnim ili značenjskim sadržajem doimaju se kao neusklađene, suviše i mo-žda nedovoljno funkcionalne. To, dakako, ne odgovara istini no činjenica je da svaka izuzetna pojava — da je tako nazovem — neosporno i na poseban način zaokuplja pažnju analitičara.

Tako, na primjer, uvijek imamo teškoća kada komponencijalno analiziramo dvije leksičke jedinice na izgled istovjetnog značenjskog sadržaja (recimo: *mir* i *tišina* ili *krasan* i *divan* itd.). Takva nastojanja, zapravo, i nisu ništa drugo nego težnja da se opravda postojanje određenih pojava kako bi se dokazala funkcionalna operativnost jezičnog sustava u cjelini.

Zadnjih se godina teorijski dosta raspravljalo o proceduri uobičajenoj u leksikografskoj praksi koja baš ne ide u prilog registracije i pravog vrednova-nja značenjskih sadržaja. Eugene Nida pretpostavlja da nije moguća upotreba formalnih (sintaktičkih) kriterija pri klasifikaciji semantičkih struktura.¹ Tu se misli na podjelu leksičkih jedinica na vrste riječi: glagole, imenice, pridjeve itd. te podjelu glagola na prijelazne, neprijelazne i tome slično, što predstavlja svrstavanja prema sintaktičkim distinkcijama. Dakle, stav je semantičara jasan: treba posezati do krajnjih granica za značenjskim kriterijima pomoću kojih će se značenjski sadržaji ispitivati i svrstavati po bliskosti, oprečnosti, nadređe-nosti, podređenosti itd. U istom pravcu ide i pretpostavka Jamesa McCawleyja da se u rječnicima može pružiti informacija i na temelju identiteta seman-tičke prezentacije, a ne, kao što je običaj, na bazi fonološkog identiteta.²

Nije nam namjera ovdje raspraviti da li je prihvatljivije ovo ili ono shvaća-nje, između ostaloga, i s obzirom na činjenicu da se u zadnje doba najviše lome koplja baš u dometima teorijskih pristupa.

1.0. Glagol *izgubiti*, u odnosu spram glagola *gubiti*, ostvaruje pomoću pre-fiksa (iz-) tzv. aspektualnu obilježenu svršenosti. Glagoli s ovim prefiksom mogu izraziti razlike u načinu u protoku radnje pa tako *izgubiti* znači »dove-sti radnju do kraja«. ³ Treba odmah spomenuti i to da glagol *gubiti*, koji smo

¹ E. Nida: *Componential Analysis of Meaning*, Mouton, The Hague—Paris, 1975, str. 139—40.

² J. McCawley: *The Role of Semantics in a Grammar*, u Bach and Harms (izd.) *Universals in Linguistic Theory*, New York, 1968, 125—169, str. 126.

³ Stjepan Babić: *Imperfectivization and the Types of Prefix-Derivation* u *Kontrastivna analiza engleskog i hrvatskog ili srpskog jezika*, svezak II, Zavod za lingvistiku, Zagreb, 1978, str. 78.

naznačili kao nesvršeni glagol u odnosu spram *izgubiti*, može izraziti samo iterativnu radnju (poput *nalaziti*, *prepoznavati* itd.).⁴ Iterativnost je u neku ruku posebno područje o kojemu ponekad treba posebno voditi računa pa je iz tog razloga u ovome članku uzet u analizu glagol *izgubiti*, a ne *gubiti*.

Inače, *izgubiti*, kao što ćemo vidjeti, ima široko razgranatu mrežu paradigmatskih odnosa. Uz njega stoje subjekti i objekti raznovrsnih značenjskih sadržaja. Možda je dovoljno spomenuti da taj glagol izražava uzročno-posljedičnu vezu između glagola *imati* i *nemati*, a time njegov značenjski sadržaj ulazi, moglo bi se reći, u veoma značajne i učestale značenjske odnose u svakome jeziku. Uz *imati*, takvi su npr. glagoli *kretati se*, *raditi/činiti/praviti* itd. koji označavaju pojam generičnosti spram mnogih drugih glagola sa specifičnim značenjima.⁵ Npr. glagol *biti* ima veoma visoko mjesto u poimanju semantičke nadređenosti, a glagol se *izgubiti* nerijetko pojavljuje u odgovarajućem negirajućem odnosu spram tog glagola. Dakle, jasno je da je realizacija značenjskog sadržaja glagola *izgubiti* uvjetovana realizacijom značenjskog sadržaja glagola *imati*. U području semantičkog vrednovanja leksičkih jedinica, *izgubiti* je veoma blizak glagolima *dati*, *pozajmiti*, *darovati* itd., a pogotovo glagolima *potrošiti*, *riješiti se*, *oslabiti*, *biti lišen*, *biti poražen* itd. gdje se radi o negativnoj posljedici koja prati izvršenje radnje. To znači da se u sintagmatske odnose uklapaju samo oni paradigmatski kojih značenjski sadržaji označavaju pozitivna (ili neutralna) svojstva (čuvstva, materijalna dobra itd.). Ovo se odnosi uglavnom na izbor objekta, a ne subjekta, jer se objektom označava gubitak onoga svojstva koje posjeduje subjekt. U shematskom pregledu neće biti zastupljene sve mogućnosti i sva ograničenja glagola *izgubiti* u području sintagmatsko-paradigmatskih suprotnosti jer ovaj članak nije pisan za potrebe leksikografske prakse.

2.0. U shematskim će prikazima subjekti uglavnom zauzimati prvi, a objekti treći položaj. Središnji će zauzimati glagol. Ovjerljivost će rečenica biti uvjetovana prije svega mogućnošću da se sva tri predložena glagola mogu uklopiti u rečenični sadržaj. Dakako, ništa drugo neće biti izmijenjeno tako da će sprega značenjskih sadržaja subjekata i objekata neminovno biti usklađena sa spregom značenjskih sadržaja triju predloženih glagola. Kao što smo već spomenuli, glavno će značenjsko obilježje drugog po redu glagola (*izgubiti*) u predloženoj sprezi biti »nemanje čega« dok će prvi i treći glagol *imati* za glavno obilježje »imanje čega«. Vjerojatno, svatko može zamisliti teškoće kojima se ide ususret kad se izabire predstavnik značenjskih kategorija kao što su *živo* (ljudsko, životinja, biljka), *predmet*, *dio tijela*, *prirodna pojava*, *aps-traktni pojam* itd. Pravih predstavnika uopće i nema jer je dovoljno i samo

⁴ Nancy J. Cochrane: *Verbal Aspect and the Classification of Verbs in Serbo-Croatian*, disertacija, The University of Texas at Austin, 1977, str. 90.

⁵ I. Krile: Poimanje ljudskog rada u sadržajima glagola (*u*)*raditi*, (*u*)*činiti* — (*na*)*praviti*, Jezik, XXVI, str. 102—108.

jedno značenjsko razlikovno obilježje da se onemogućí sintagmatska sprega (npr. vjetar je odnio krov, *mraz je odnio krov).⁶ Semantičar bi morao poznavati ne samo mogućnosti kolokacije leksičkih jedinica nego i razloge koji kolokaciju o(ne)mogućavaju. Za takva će ispitivanja, vrednovanja i svrstavanja biti potrebno posebno strpljenje. Ovo se ne odnosi samo na semantičku sliku pojedinih leksičkih jedinica nego zasigurno još u većem omjeru na konfiguraciju sintaktičkih spletova koji odlučuju o značenjima rečeničnih sadržaja. Brojevi kojima se označuju subjekti i objekti odnose se na semantičke kategorije (ili potkategorije). Tako će se objekt koji je označen brojem 1 moći kolocirati sa subjektom koji je označen tim istim brojem. Ako postoji veća mogućnost kolokacije, uz objekt će stajati više brojeva što znači da će biti veći izbor (subjekata) s lijeve strane. Evo i jednog primjera:

		novac ₁₂
		prsten ₁₂
Mornar ₁	je imao/izgubio/našao	pratioca ₁₂
Majmun ₂		vezu ₁₂
		mir ₁₂
		hrabrost(i) ₁₂

3.0.

IMATI/IZGUBITI/NAĆI

	novac ₁₂	prsten ₁₂
mornar ₁	pratioca ₁₂	
majmun ₂	mogućnost ₁₂	vezu ₁₂ utočište ₁₂
srebro ₃	trag ₁₂	mir ₁₂ hrabrost ₁₂
predmet ₇	interes ₁₂	zaposlenje ₁
ljubav ₈	smisao ₁₇₈	mjesto ₁₂₃₇₈
	primjenu ₃₈	

Uzročno-posljedični odnosi koje tri glagola predočena u ovoj shemi ostvaruju svojim značenjskim sadržajima mogu se formulirati na slijedeći način:

Što se IMA može se IZGUBITI pa NAĆI.

Kao što vidimo, glagol *izgubiti* u ovoj shemi mora sadržavati *nepažnju*, *nesmotrenost* ili slično, kao jedno od svojih značenjskih obilježja ako je u pitanju *novac* ili *pratilac* kao objekt. Međutim, ne mora se raditi o vlastitoj krivici kad je riječ npr. o *vezi*, *hrabrosti*, *zaposlenju* itd. kao objektima. U prvome slučaju, gdje je spomenuta *nesmotrenost*, riječ je zapravo o tome da vla-

⁶ Zvezdicom su označene neprihvatljive (neovjerene) rečenice.

snik ne zna gdje mu je izgubljeni predmet, dok su u drugom slučaju posrijedi sasvim drugačije okolnosti.

IMATI/IZGUBITI/DOBITI

	novac ₁	zemljište ₁	pratioca ₁₂
mornar ₁	zub ₁₂	dlaku ₂	utakmicu ₁₂
majmun ₂	okladu ₁₂	parnicu ₁₂	ulogu ₁₂₃₅₇₈
srebro ₃	pravo ₁₂	sadržaj ₇₈	vezu ₁
vjetar ₄	prednost ₁₂₃₅₆₇₈	priliku ₁₂	dar
kola ₅	govora ₁	osjećaj	odgovornosti ₁
utakmica ₆	tek ₁₂	svježinu ₁₂₈	volju ₁₂
predmet ₇	brzinu ₁₂₄₅₆	težinu ₁₂₇₈	snagu ₁₂₄₇₈
ljubav ₈	vrijednost ₁₂₃₅₆₇₈₉	osnovu ₇₈	
kosa ₉	značaj ₁₂₃₄₅₆₇₈₉	naklonost ₁₂	
	sjaj ₃₉	boju ₃₉	

Ovdje bi se uzročno-posljedični odnosi mogli formulirati dvojako:

- Što se IMA, može se IZGUBITI ili DOBITI.
(okladu, utakmicu, parnicu itd.)
- Što se IMA, može se IZGUBITI pa DOBITI.
(pravo glasa, vezu, vrijednost, težinu itd.)

U a) značenjski je sadržaj glagola *izgubiti* obilježen *slučajnošću*, *nesretnom okolnošću* ili slično, dok je sadržaj glagola *dobiti* obilježen *slučajnošću*, *sretnom okolnošću* ili slično. Dakle, ne ovisi samo o subjektu hoće li se radnja ostvariti povoljno ili nepovoljno, no najvažnije je utvrditi da se ovdje radi o mogućnosti ostvarivanja ili druge ili treće (po redu) radnje, tj. samo jedne od njih.

U b), za razliku od a), da bi se ostvarila treća radnja (*dobiti*), nužno je da se ostvari druga (*izgubiti*).

Ovdje se uočava i nova mogućnost u odnosu između drugog (*izgubiti*) i trećeg glagola (*dobiti*). Evo ilustracije tih dviju mogućnosti:

Imali		Imali		Imali
Izgubili	su vezu.	Izgubili	su strica.	Izgubili su oca.
Dobili		Dobili		*Dobili

Moguće je dobiti *istu* vezu, *istoga* strica nije moguće dobiti, a treći je primjer neovjeren pa čitava shema otpada s obzirom da uopće ne postoji mogućnost ostvarivanja trećega glagola (*dobiti*).

Nadalje, treba spomenuti da se u ovoj shemi u vezi s objektom javljaju i neke druge mogućnosti: upotreba genitiva i prijedložnih objekata.

Pas je imao SNAGU/SNAGE.

Pas je izgubio SNAGU.

Pas je dobio SNAGU/SNAGE.

Predmet je imao VRIJEDNOST/VRIJEDNOSTI.

Predmet je izgubio/dobio VRIJEDNOST.

Predmet je izgubio/dobio NA VRIJEDNOSTI.

Vrijedno je spomenuti da bi uz glagol *dobiti* mogli stajati još mnogi sadržaji kao npr. *bolest, rana, ozljeda* itd. Međutim, takvi se sadržaji ne mogu ostvariti uz *izgubiti* s obzirom da označuju pojave za čijim se nestankom ne žali jer prouzrokuju negativne posljedice.

Isto se tako i glagolu *imati* nameću neka ograničenja tako da predložena shema ne može biti kompletirana:

Vozač je **imao* (pokazivao/ispoljavao) sigurnost.

Vozač je *izgubio* sigurnost.

Vozač je *dobio* sigurnost.

3.2.

IMATI/IZGUBITI/STEĆI

mornar₁ imetak₁ mirovinu₁ prijatelje₁₂

majmun₂ otpornost₁₂₃ povjerenje₁₂

srebro₃ naklonost₁₂ prednost₁₂

predmet₇ naviku₁₂ uvjete₁₂ pravo₁

Ovdje bi se odnosi triju značenjskih sadržaja mogli formulirati ovako:

Što se IMA, može se IZGUBITI; STJEČE se ono čega nema,
ali se prethodno ne mora raditi o gubitku.

Odmah se opaža da su u glagola *steći* među glavnim značenjskim obilježjima *nastojanje, upornost, trud* itd. te da se ne može steći neko dobro ili osobinu ili svojstvo u negativnom smislu. Po tome se *steći* razlikuje od *dobiti* jer taj glagol ima u svom značenjskom inventaru *slučajnost, neizvjesnost, rizik* itd. Evo i primjera za tu tvrdnju:

Može steći povoljne uvjete.

Može dobiti povoljne uvjete.

*Može steći nepovoljne uvjete.

Može dobiti nepovoljne uvjete.

Međutim, kad se radi o posljedicama koje nastaju nesvjesno, a pokazuju negativan učinak, pojavljuje se i glagol *steći*:

Dobili su loše navike.

Stekli su loše navike.

Dobili su loše iskustvo.

Stekli su loše iskustvo.

3.3. IMATI/IZGUBITI/SAČUVATI

mornar₁ novac₁ imetak₁ zub₁₂ kosu₁
 majmun₂ dlaku₂ zdravlje₁₂ živce₁
 srebro₃ ljubav₁₂ smisao₁₂ značaj₈
 ljubav₈ naklonost₁₂ boju₉ sjaj₉ mir₁₂
 kosa₉

Mogući uzročno-posljedični odnosi bi se u ovoj shemi mogli ovako predstaviti:

Što se IMA, može se IZGUBITI ili SAČUVATI.

U nekim pak slučajevima može biti odstupanja od predviđene gramatičke konfiguracije u ovoj shemi:

- u (a) pridjevska konstrukcija
- u (b) pridjevska konstrukcija kao jedina mogućnost
- u (c) genitiv mjesto akuzativa.

(a) Mornar je imao (dobro) zdravlje / bio zdrav.

Mornar je izgubio zdravlje.

Mornar je sačuvao zdravlje.

(b) Mornar je bio nevin / *imao nevinost.

Mornar je izgubio nevinost.

Mornar je sačuvao nevinost.

(c) Mornar je imao smisla za glazbu.

Mornar je izgubio smisao za glazbu.

Mornar je sačuvao smisao za glazbu.

Ovdje udara u oči dobro poznata mogućnost parafraziranja glagola *imati* pomoću glagola *biti*. Ovakvi su njihovi značenjski odnosi zasigurno neobično složeni i brojni (Imao je farmu / bio je farmer).

3.4. IMATI/IZGUBITI/ZADRŽATI

mornar₁
 majmun₂
 srebro₃ imanje₁ mjesto₁₂ položaj₁₂₃
 kola₅ brzinu₁₂₅ mišljenje₁ način₁₂
 predmet₇ draž₈ sjaj₃₉ svježinu₈
 ljubav₈
 kosa₉

Odnosi uzročno-posljedični predloženi u ovoj shemi mogli bi biti formulirani na slijedeći način:

Što se IMA, može se IZGUBITI ili ZADRŽATI.

Činjenica da se izgubiti može samo neko materijalno ili duhovno dobro (a ništa u negativnom smislu) odražava se na značenjski sadržaj objekta:

Imao je mišljenje o njima.	(dobro ili loše)
Izgubio je mišljenje o njima.	(samo <i>dobro</i>)
Zadržao je mišljenje o njima.	(dobro ili loše)

Kao što vidimo iz prethodnog primjera, uz *izgubiti* ne mora objekt *mišljenje* imati tzv. *obvezni determinator* (*dobro*) jer se podrazumijeva da se radi o pozitivnom mišljenju.⁷

3.5. IMATI/IZGUBITI/SPASITI

mornar₁ novac₁ imetak₁ nogu_{1,2} kosu₁
majmun₂ dlaku₂ brata₁ ugled₁

Ovdje bi se uzročno-posljedični odnosi u značenjskim sadržajima triju glagola mogli formulirati:

Što se IMA, može se IZGUBITI ili SPASITI.

Treba spomenuti da *dijelovi tijela* povlače za sobom pitanje (*ne*)*otudivosti vlasništva* te razmatranje kategorije tzv. *obveznih determinatora* o čemu se govori i u prethodnom odjeljku.⁸ Naime, gubitak *dijela tijela* može uključivati pojam nenadoknadivosti (*izgubiti nogu*), a isto tako i nadoknadivosti (*izgubiti kosu*). *Glava*, kao dio tijela, u tom pogledu zauzima posebno mjesto, a u frazeologističkoj se strukturi poistovjećuje s pojmom života. O tome se govori u 5.0.

3.6. IMATI/IZGUBITI/POVRATITI

mornar₁ novac₁ položaj₁ kondiciju_{1,2}
majmun₁ ugled₁

Uzročno-posljedični odnosi značenjskih sadržaja ovih triju glagola mogli bi se formulirati ovako:

Što se IMA, može se IZGUBITI pa POVRATITI.

Kao što vidimo, *povratiti* označuje nadoknadu gubitka poput *naći*, *steći* ili slično pa se u tom smislu, preko značenjskog sadržaja glagola *izgubiti*, u od-

⁷ M. Radovanović: *Opštelingvistički aspekt kategorije »obavezni determinator« u sintaksi*, Godišnjak Filozofskog fakulteta u Novom Sadu, XV/1, 1972, 211—240.

⁸ M. Ivić: »Non-Omissible Determiners in Slavic Languages«, Proceedings of the Ninth International Congress (1962) of Linguists, 1964, str. 476—479.

C. J. Fillmore: »The Case for Case« in Bach and Harms (izd.): *Universals in Linguistic Theory*, New York: Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1968, 1—90, str. 63—64.

nosu na kojega izražava suprotnost, vezuje za značenjski sadržaj glagola *imati*.

3.7. IMATI/IZGUBITI/USPOSTAVITI

mornar₁ vezu₁₂ odnose₁₂ vlast₁₂
majmun₂ ravnotežu₁₂

Uzročno-posljedični odnosi između značenjskih sadržaja predloženih u ovoj shemi mogu se ovako formulirati:

Što se IMA, može se IZGUBITI pa USPOSTAVITI.

S obzirom da *imati* posjeduje značenjska svojstva u mnogo čemu podudar- na s glagolom *držati*, postoji mogućnost njihove zamjene, a bez naročite prom- jene smisla. To se osobito odnosi na sheme s *održati*, *zadržati*, *povratiti*, *uspo- staviti* itd.

Imao/držao je vlast.

Izgubio je vlast.

Održao/zadržao/povratio/uspostavio je vlast.

U ovome smo članku uglavnom samo još glagol *biti* uzeli u obzir kao dosta izraženu mogućnost parafraziranja glagola *imati* (vidi 3.3.).

3.8. IMATI/IZGUBITI/ODRŽATI

mornar₁ vezu₁₂ odnose₁₂ kondiciju₁₂
majmun₂ ravnotežu₁₂

U ovoj se shemi uzročno-posljedični odnosi između triju značenjskih sadr- žaja mogu ovako formulirati:

Što se IMA, može se IZGUBITI ili ODRŽATI.

4.0 U ovom ćemo poglavlju ilustrirati mogućnosti kolociranja istih objekata s glagolima koje smo već predstavili u nekoliko shema od 3.0. do 3.8.

IMATI/IZGUBITI/DOBITI	novac vezu priliku	naklonost povjerenje
NAĆI	novac vezu priliku	
STEĆI	novac vezu	naklonost povjerenje
SAČUVATI	novac vezu	
ZADRŽATI	novac vezu	naklonost povjerenje
SPASITI	novac vezu	
POVRATITI	novac	povjerenje
USPOSTAVITI	vezu	
ODRŽATI	vezu	

A evo i nekoliko primjera s glagolima uz prijedložne objekte:

Stric je *imao/izgubio/došao do* imetak/imetka.

Ranjenik je *bio/izgubio/došao k* svijest/svijesti.

U ovom se drugom primjeru na mjestu glagola *imati* (*imao je svijest) pojavljuje glagol *biti*, a o takvoj je pojavi već bilo riječi u 3.3.

5.0. Poznato je da se neke leksičke jedinice javljaju u brojnim frazeologističkim konstrukcijama. Nemoguće je predvidjeti kada će se i u kakvoj prilici formirati neka frazeologistička struktura. To je područje u lingvistici, a pogotovo stilistici, predmet posebnog razmatranja. I u nas se povremeno raspravlja o mogućnostima i ulozi frazeologističkog strukturiranja.⁹

Ovdje uzimamo nekoliko poznatijih frazeologističkih konstrukcija s glagolima koje smo raščlanjivali u predloženim shemama:

	stekao	
On je imao/izgubio/	sačuvao	dobar glas.

On je imao/izgubio/zadržao tlo pod nogama.

	sačuvao	
On je ... /izgubio/	spasio	glavu.

Naravno, treći primjer ne predstavlja našu uobičajenu shemu iz dva razloga: najprije, nedostaje prvi član, a zatim, značenjski sadržaji drugog i trećeg člana nemaju istu referencijalnost te upućuju na dvije sasvim različite stvari: kad je u pitanju frazeologizam u značenju₂:

On je izgubio/	sačuvao	/glava = život/
	spasio	glavu ₁ .

On je izgubio/	*sačuvao	/izgubiti glavu = smesti se/
	*spasio	

Stvar je u tome da *izgubiti glavu₂* nema opozije u značenjskom smislu kao *izgubiti glavu₁*.

U *izgubiti glavu₁* izbija na površinu smisao koji značenjski sadržaj riječi *glava* daje ljudskom životu. Zapravo, ne radi se o tome da čovjek ne može živjeti bez *glave* jer isto tako ne može živjeti (barem zasada) ni bez *jetre*, *pluća*, *bubrega*, *srca* itd. Stvar je u tome da se ovi drugi *dijelovi tijela* ne mogu uzeti u obzir kao pojam *života*. Znači *glava* je u jeziku uzeta kao pojam *života* jer predstavlja pojam *neotudivosti vlasništva* u najvećoj mjeri, do krajnjih granica.¹⁰ Isto tako, *glava* je sinonim i za mozak, sposobnost mišljenja, a

⁹ A. Menac: *O strukturi frazeologizma*, Jezik, XVIII, 1—4; S. Rittgasser: *O problemu određivanja frazeologizma*, Jezik, XXIII, 36—41; D. Maček-Riffer: *O slikovitom izražavanju*, Strani jezici, VII, 175—182.

¹⁰ M. Radovanović, isto.

to je upravo ono što daje smisao ljudskom životu. Dakle, nije nikakvo čudo da se riječ *glava* često nađe u nekom prenesenom smislu, a to je područje frazeologizama (*ima pametnu glavu, luda glava, baš ga boli glava za to* itd.).

6.0 Ozbiljniji naponi da se prodre dublje u slojeve značenjske strukture u jeziku još uvijek se kreću na razini pionirskih zahvata. Bendix je prije desetak godina s pravom ustvrdio da je semantička teorija još uvijek nekompletna, ali je naglasio da je, i na ovom stupnju razvijenosti deskriptivne lingvistike, i kakav-takav nesiguran put u empiričku semantičku divljinu korisniji od plašljiva tapkanja na njenim granicama.¹¹ Nesumnjivo, danas se sve brže napreduje u svim pravcima; teži se k što višim dometima u izgradnji teorijskih modela ili koncepata, a i k sveobuhvatnijoj i svrhovitijoj ispitivačkoj praksi. Još uvijek ostaje otvoreno pitanje da li je semantička praksa u ovome trenutku nedovoljno semantička ili mora u znatnoj mjeri biti vezana i uz sintaktičke kriterije. Može se lako zamijetiti da se baš oko uloge glagola u jeziku isprepleću ključna pitanja. U tom pogledu dovoljno je spomenuti Fillmoreovu tzv. »padežnu gramatiku« u kojoj se glagol nalazi u središtu analize. Na to ukazuje i naslov već navedenog Bendixova rada, Millerovo istraživanje itd.¹² U tom je smislu pisan i ovaj članak, prije svega da skrene pozornost na teškoće i možda neke privlačne prostore koji u neku ruku proširuju vidike u bespuću značenjskog događanja u jeziku. O tome se može misliti i pisati zaokruženi ili fragmentarnije, a nekoj svrsi može poslužiti i jedno i drugo.

S a ž e t a k

Ivo Krile, Filozofski fakultet, Zagreb

UDK 801.56:801.3:808.62, izvorni znanstveni članak, primljen za tisak 30. travnja 1980.

Lexical units show most clearly their grammatical (syntactic and semantic) properties in the light of so called syntagmatic and paradigmatic relations. In this paper, the author approaches the grammatical structure of the Serbo-Croatian verb *izgubiti* 'lose' under two semantic conditions. The first condition refers to the restriction made by the choice of the verb *imati* 'have'. The restriction made by the choice of the second verb is not limited to only one possibility. Namely, there are several verbs, such as *naći* 'find', *dobiti* 'get' (or 'gain' or the like), *steći* 'acquire' etc., that can be easily involved in the semantic combinations proposed in the patterns. To be sure, the interdependence of the three verbs involved in each of the proposed combinations is conditioned by the interrelations of their respective diagnostic components. Even in such a brief survey of syntagmatic and paradigmatic relations the interactions of a vast variety of semantic features can be observed with considerable clarity and precision.

¹¹ E. H. Bendix: *Componential Analysis of General Vocabulary: The Semantic Structure of a Set of Verbs in English, Hindi, and Japanese*, Mouton & Co., The Hague, The Netherlands, 1966, str. 16.

¹² G. A. Miller: *English Verbs of Motion: A Case Study in Semantics and Lexical Memory* u A. W. Melton and E. Martin (izd.) *Coding Processes in Human Memory*, New York, 1973, 335—372.